

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Богдан Кишакевич, кандидат економічних наук,
завідувач кафедри комунікативних технологій
Дрогобицького державного педагогічного університету
ім. І. Я. Франка

Ірина Кишакевич, доцент
Івано-Франківського державного медичного університету

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

У статті розглянуто основні аспекти формування професійної самосвідомості викладачів вищих навчальних закладів в умовах входження України в Європейський освітній простір.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес інтеграції України із Європейськими освітніми інститутами вимагає формування нових підходів до організації роботи вищих закладів освіти, впровадження нових освітніх технологій та посилення ролі самостійної роботи студентів. Основою становлення особистості майбутнього викладача ВЗО є його професійна самосвідомість, яку слід розглядати як єдність трьох сторін – пізнавальної, емоційно-ціннісної та регулятивної.

На велике значення професійної самосвідомості давно вже звертали увагу класики педагогічної науки К. Ушинський, В. Сухомлинський, А. Макаренко, П. Блонський. Саме зважаючи на велике значення самостійної роботи, Сухомлинський не раз говорив, що успіх індивідуальної роботи педагога багато в чому залежить від того, чи володіє він методом самостійного аналізу своїх успіхів та невдач. Цікавими є дослідження сучасних спеціалістів, таких, як Н. Давидюк, В. Краєвський, Б. Гершунський та інших.

Мета статті. Визначити основні підходи до впровадження нових освітніх технологій та посилення ролі самостійної роботи студентів, посилення рівня професіоналізму викладачів вищої школи. З метою подолання проблеми організації навчального процесу відповідно до європейського вибору сформувані практичні рекомендації щодо реформування системи освіти у вищій школі.

Виклад основного матеріалу. Європейський вибір освіти України зумовив нові вимоги до професіоналізму викладачів вищих навчальних закладів.

К. Ушинський закликав зробити самосвідомість учителя активним механізмом його психологічної підготовки. Він писав: “Душа людини пізнає сама себе тільки у власній діяльності, і пізнання душі самої себе, як і пізнання нею явищ зовнішнього світу, складається зі спостережень. Чим більше буде таких спостережень душі над власною

діяльністю, тим будуть вони наполегливішими і точнішими, тим кращий педагогічний такт розвинується у людини, тим цей такт буде повнішим, правильнішим, злагодженим” [4].

А. Макаренко стверджував, що у вихователя, який аналізує свою діяльність, не може не виникати інтерес до творчого осмислення свого досвіду, прагнення виявити причинно-наслідкові зв’язки між знаннями, поведінкою вихованців, а також власною педагогічною діяльністю [2]. В. Сухомлинський не раз говорив, що успіх індивідуальної роботи педагога багато в чому залежить від того, чи володіє він методом самостійного аналізу своїх успіхів і невдач [3].

Фундаментальною основою становлення особистості майбутнього викладача вищої школи є його професійна самосвідомість. В цьому переконують нас наслідки спостережень і практика роботи вищої школи.

Удосконалення психолого-педагогічної підготовки майбутнього педагога, розвиток його професійної самосвідомості є важливими складовими формування педагогічної майстерності викладачів вищих закладів освіти.

Професійну самосвідомість розглядаємо як єдність трьох сторін – пізнавальної, емоційно-ціннісної та регулятивної.

До пізнавальної сторони відносять самовідчуття, самопостереження, уявлення про себе, самоаналіз, самокритику і т.п. До емоційної включають самопочуття, самолюбство, скромність, гордість, ставлення людини до самої себе, оцінка себе в порівнянні з іншими людьми. Регулятивну сторону самосвідомості складають стриманість, самовладання, самоконтроль.

Успіх педагогічної діяльності викладача ВЗО залежить від його вміння досліджувати і знати особливості своїх самоуявлень, самооцінок, міру впевненості в собі, здібності своїх студентів, щоб якомога ефективніше готувати їх до майбутньої професії.

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Самопізнання здійснюється викладачем ВЗО не заради пошуку істини, а для визначення шляхів самовдосконалення, тобто формування власної особистості відповідно до вимог професії.

Вивчення своєї викладацької практики з використанням різних дослідницьких процедур повинно доповнюватись систематичним самовдосконаленням. Це має вести до глибшого розуміння своєї професійної діяльності, її цілей і спрямувань. У цьому трактуванні викладач має розвивати індивідуальну освітню концепцію, а також реалізувати індивідуальний педагогічний стиль.

Педагогічні переконання та індивідуальний педагогічний стиль викладача зазнають постійного вияву у неперервному діалозі з іншими викладачами, студентами, представниками влади і громадськості.

Обговорювані питання педагогічної майстерності викладача пов'язані з дилемою: чи вища школа має бути традиційним інститутом гуманістичної і громадянської підготовки фахівців, чи має продумувати користувачів сучасної техніки?

Входження України до Європейського освітнього простору вимагає переходу до організації у ВЗО особистісно орієнтованого навчання. Такий перехід – це визнання за студентом права на самоактуалізацію в навчально-пізнавальній діяльності, на пристосування освіти до нього, а не навпаки, як це є у традиційному навчанні. Це вимагає зміни методики діяльності викладача та збільшення у ній технології співробітництва, коригування навчально-пізнавальної діяльності студента як суб'єкта навчального процесу. Цей перехід робить освіту більш гуманістичною, сприяє збереженню та розвитку екології людини, допомагає її інтелектуальному, духовному і фізичному розвитку.

Впровадження нових освітніх технологій та посилення ролі самостійної роботи студентів вимагає перебудови психолого-педагогічного мислення як викладачів вищої школи, так і студентів.

Викладач вищої школи повинен адаптуватися до фундаментальних змін, яких зазнає весь світ. Поширення освітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) навчання, які потрібні для формування у спеціалістів не тільки навиків існування і діяльності в інформаційному суспільстві, є важливим інструментом формування у них творчого мислення, вміння самостійно шукати та виробляти інформацію, ставить перед викладачем і системою вищої освіти досить складні завдання. Одним з таких

завдань є швидке оновлення матеріально-технічної бази, інформаційного забезпечення, комунікаційної інфраструктури навчального процесу.

Другим завданням є оволодіння всіма без винятку викладачами основами ІКТ. Відзначимо, що корпорації “Майкрософт” та “Інтел” взяли на допомогу викладачам вищої і вчителям загальноосвітньої школи оволодіти основами ІКТ через систему тренінгів. Кількарічний проект з цими корпораціями, підписаний Міністерством освіти і науки України, вже реалізується. Передбачається, що у 2007 році випускники вищих педагогічних навчальних закладів складатимуть екзамен з основ ІКТ. Таким чином, однією з сучасних складових педагогічної майстерності викладача вищої школи є володіння основами ІКТ.

З метою подолання проблеми організації навчального процесу відповідно до європейського вибору, підвищення рівня професіоналізму викладачів вищої школи у Дрогобицькому педуніверситеті практикується наступне:

- розробка свого положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу та положень про індивідуальне навчально-дослідницьке завдання та про візитку дисципліни;

- ознайомлення з цими положеннями викладачів і студентів. Викладачі працюють із зазначеними документами на заняттях семінарів з педагогіки вищої школи, на засіданнях кафедр. Студенти знайомляться з новою технологією навчання у ході вивчення курсу “Болонський процес і вища школа?”;

- надання студентам текстів лекцій або їх опорних конспектів заздалегідь до початку лекційного курсу. Студенти готуються до наступної лекції, щоб мати змогу самим зробити певні викладки при одночасному опонуванні рештою слухачів. Лектор виступає опонентом і організатором дискусії, формулює індивідуальні навчально-дослідницькі завдання, які студенти виконують самостійно поза аудиторією.

Висновки. У літературі поширюється погляд, що викладання у вищій школі є не технікою, а свого роду мистецтвом. Викладачеві вищої школи мають бути властивими не тільки власний рівень професійної самосвідомості, здатності до рефлексії над власною практикою, але й критичне усвідомлення значення викладацької діяльності у політичному й етичному вимірах.

Цей останній чинник сильно зв'язаний з професійною компетенцією викладача вищої школи. Важливо, щоб він розумів суть своєї діяльності, щоб розглядав її саме в ширших категоріях суспільних цілей і етичних вимірів. В

НОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗАГАЛЬНОДИДАКТИЧНІ ПІДХОДИ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

американській літературі розглядають викладача як трансформативного інтелектуаліста, який не тільки передає знання, але й інтерпретує їх. Він тим самим бере значну участь у формуванні і розвитку у своїх студентів критичної суспільної свідомості.

Чільне місце у підвищенні ефективності навчання займають аналіз та об'єктивна оцінка викладачем своєї діяльності як співучасника та організатора навчання.

1. Давидюк Н. *Особистійсно-орієнтоване навчання – умова реалізації суб'єктивності студента* // *Наук. вісник Чернівецького*

університету. – Вип. 255. – *Педагогіка та психологія.* – Чернівці. Рута. – 2005. – С. 36 – 40.

2. Макаренко А. С. *Книга для родителів* // *Собр. соч. в 4-х т.: Москва.* – Правда. – 1987. – Т. 4. – 573 с.

3. Сухомлинський В. О. *Серце віддаю дітям* // *Вибр. твори в 5-ти т.* – Т. 3. – К. – Радянська школа. – 1977. – 671 с.

4. Ушинський К. Д. *Человек как предмет воспитания педагогической антропологии* // *Избр. пед. соч. в 2-х т.* – Т. 1. М.: Педагогика. – 1974. – С. 229 – 556.

Іван Петрицин, кандидат педагогічних наук, доцент
Оксана Петрицина, магістрант

*Дрогобицького державного педагогічного університету
ім. І. Я. Франка*

НОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗАГАЛЬНОДИДАКТИЧНІ ПІДХОДИ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті викладені деякі підходи щодо організації навчального процесу та творчої діяльності студентів у вивченні іноземної мови в умовах застосування нових інформаційних технологій навчання (НІТН).

Актуальність теми та постановка проблеми. Інформатизація системи освіти України розглядається як необхідна умова і важливий етап інформатизації держави в цілому, як процес підготовки фахівця до повноцінної діяльності в умовах інформаційного суспільства. Вона пов'язана із забезпеченням сфери освіти теорією і практикою розробки і використання нових інформаційних технологій навчання.

Особливо це стосується системи вузівської освіти, де студент отримує професійну підготовку фахівця. Застосування саме інформаційних та телекомунікаційних технологій у процесі викладання іноземної мови може активізувати навчально-пізнавальний процес студента та значно підвищити якість його професійної підготовки.

Незважаючи на актуальність проблеми, нез'ясованими залишаються питання формування творчого підходу майбутніх вчителів до професійної діяльності засобами нових інформаційних технологій у навчальному процесі.

Мета статті – виявити та обґрунтувати основні шляхи професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови засобами

інформаційних технологій.

Завдання – запропонувати нетрадиційні форми організації і проведення занять з використанням нових інформаційних технологій, які спрямовані на підвищення якості підготовки студентів, на розвиток у них творчих здібностей і творчого підходу до майбутньої професії та експериментально довести ефективність їх використання у навчальному процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Освоєння іноземної мови містить великий розвиваючий потенціал щодо освіти, культури і тому сприяє формуванню особистості, визначає її спрямованість, що забезпечить успішну професійну підготовку фахівця, розвиток його творчих можливостей. При викладанні іноземної мови слід розв'язувати такі завдання: формування професійної компетентності і спрямованості студента; розвиток комунікативних здібностей, мовотворчої діяльності іноземною мовою; підвищення загальної культури особистості студента тощо [4].

Розв'язати поставлені завдання, які нерозривно пов'язані з підвищенням якості підготовки студента, можна, якщо підняти на вищий щабель